

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

No9
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 640 sahifa,
2-sentyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijranovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Preschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayeva X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabgacha ta'lim tashkiloti innovatsion faoliyatini rivojlantirish jarayoni.....	14
Ibragimova Gulsanam Nematovna	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim metodikasida qo'llanilishi va o'qituvchi kompetentligiga ta'siri	22
Abduyev Sheroz	
Boshlang'ich ta'limda "tabiatshunoslik" fanini raqamli platformalar orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish: 5e modeli asosida dizayn, baholash va joriy etish.....	25
Ahmadaliyev Shohruh Bahromjon o'g'li	
Ingliz va rus leksikografiyasida o'zbek milliy taom nomlarining lingvistik tahlili	30
Bobojonova Zarina Rashidovna	
Rahbarlarda til bilish darajasi va hissiy intellekt (eq): o'zaro bog'liqlikni o'rganish	34
Isaqulova Baxtigul Xo'jamovna	
Frazeologizmlarni o'rgatishda matn asosida integratsiyalashgan dars modeli: xorijiy til o'rganuvchilar tajribasi	38
Jumayeva Sadbarg Mirolimovna	
O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari: rivojlangan davlatlar tajribasi tahlili	42
Karimova Moxichehra Rixsibayevna	
Rus va ingliz tillarida sharqona realiyalarning leksik-semantik tasnifi	46
Kulmamatova Aziza Do'stmamat qizi	
TRIZ metodikasi asosida texnokratik bolalar bilan ishlash tizimini takomillashtirish	50
Orifjonova Mavludaxon Abduqaxxor qizi	
Raqamli ta'lim muhitida pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish.....	53
Raximberganova Munajat Muzaffar qizi	
Structure of Social Conflict and Stages of its Development	57
Zaynutdinova Shahnoza Yuldashevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faoliyatini baholash va rag'batlantirish tizimini takomillashtirish.....	60
Abduraxmonova Nigoraxon Akramali qizi	
Expression of National Mental Characteristics in the Uzbek Lullaby.....	64
Alimbayeva Shaxlo Tursunovna	
Bo'lajak "texnologiya" fani o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda kreativ kompetentlikni rivojlantirish tizimining pedagogik zarurati	69
Avazov G'oyibnazar Berdiyevich	
Bo'lajak tarbiyachilarda integratsiyalashgan ta'lim faoliyatini rivojlantirish orqali kommunikativ salohiyatini shakllantirish	72
Baratova Yulduz Asadullayevna	
Umumta'lim maktablarida molekulyar fizikani o'qitishning hozirgi holati	76
Boymirov Sherzod Tuxtayevich, Xudoynazarova Visola Musurmonqul qizi	
Ingliz tilini o'qitishda talabalarining mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini akt vositasida rivojlantirish	80
Ergasheva Sevaraxon Ravshanjon qizi	
Maktabgacha ta'lim pedagoglarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish istiqbollari.....	84
O'rinova Feruzaxon O'ljayevna, Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi	
IIV litsey o'quvchilarining liderlik kompetensiyasini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari.....	90
Gadoyeva Dildora Baxtiyorovna	
Improving the System of Human Resource Capacity Management in Higher Education Institutions: Evidence from Uzbekistan	98
Imomov I., Umirova D.	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarni mantiqiy va tanqidiy fikrlashga o'rgatishning zamonaviy usullari.....	104
Iskandarova Munisa Bahodir qizi	
Tarbiyachi-pedagoglarning emotsional kompetensiyasini rivojlantirish	107
Jovmirzayeva Nargiza Quvondiqovna	

Maktabgacha ta'lim yoshdagi giperaktiv bolalarga ta'lim berishning pedagogik-psixologik usullari.....	110
<i>Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinoz</i>	
Blum taksonomiyasi asosida ilmiy kompetentlikni takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	113
<i>Mustafayeva Nilufar Ulashovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi ovoz buzulishiga ega bolalar bilan guruhli mashg'ulotlarni tashkil qilish	117
<i>Umida O'tbasarova Mexmanovna, Maksudbekova Xovvajon Xamidbek qizi</i>	
Bolalar jamoasida do'stona munosabatlarni shakllantirishda rivojlanish markazlarida loyiha asosida o'qitish texnologiyasidan foydalanish usullari	121
<i>Quronova Ismigul Xolmurod qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda innovatsion metodlar orqali o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	126
<i>Rustamova Davlatxon Toyirjon qizi</i>	
Oliy ta'limda tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishning innovatsion modellari	131
<i>Sanayeva Surayyo Bobonazarovna</i>	
"Tibbiy radiologiya" fanini o'qitishda pedagogik muloqot orqali tanqidiy operativ muloqotni o'stirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	139
<i>Shukurova Sevara Ilhomovna</i>	
Improving High Jump Techniques	143
<i>Tajimbetov Anvar Tengelbayevich</i>	
Filologik va ijtimoiy-siyosiy fanlarda ta'lim jarayonining innovatsion metodlari.....	146
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna</i>	
Понятие логического мышления и его особенности у младших школьников.....	149
<i>Ахмаджонова Нозима Нодиржон қизи</i>	
Интеграция психологии, обучения английскому языку, дошкольного образования и туризма: междисциплинарная модель формирующего опыта	152
<i>Омонуллаева Дилофуза Асадулла қизи</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'yin faoliyatida ijtimoiy motivlarni shakllantirish usullari.....	157
<i>Abduvaxobova Nodira</i>	
Boshlang'ich ta'limda kognitiv faollikni rivojlantirishning afzalliklari.....	160
<i>Ismailova Nozima Umaraliyevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini matnни tahlil qilishga o'rgatishda zamonaviy yondashuvlarning ahamiyati.....	164
<i>Utanbayeva Dildora Abdixadirovna</i>	
Dorivor o'simliklar kursini o'qitish metodikasini takomillashtirishda keys texnologiyalaridan foydalanish	168
<i>Mirzaboyev Timur Bisenbay o'g'li</i>	
Oliy ta'lim talabalarida ijtimoiy-axloqiy kompetensiyani rivojlantirish: empirik tadqiqot natijalari	171
<i>To'raqulov Akbar Rustam o'g'li</i>	
Gerontotexnologiya ijtimoiy-pedagogik innovatsiya sifatida	175
<i>Temirova Muyassar Abdulkarim qizi</i>	
O'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda Sharq mutafakkirlarining qarashlaridan foydalanish	180
<i>Raximova Surayyo Otabek qizi</i>	
Yoshlarni kasb tanlashda ruhiy tayyorgarlik va shaxsiy qobiliyatlarni baholash.....	183
<i>Biysenov Temirbek Taumuratovich</i>	
Talabalarni ta'limiy qadriyatlar asosida pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimini takomillashtirishning ahamiyati.....	188
<i>Choriyeva Surayyo Choriyevna</i>	
Differences Between Computer-Based and Paper-Based Assessment in Inclusive Education.....	192
<i>Davidova Sayyora Sirojiddin kizi</i>	
Raqamli muhit sharoitida ma'naviy-axloqiy tarbiya jarayonining pedagogik modeli va tajriba-sinov natijalari.....	196
<i>Donayeva Nozimaxon Norbo'tayevna</i>	
Intellekt xarita yordamida o'quvchilarda "emotsional intellekt"ni rivojlantirish.....	201
<i>G'aniyev Abduqahhor Gadoyevich</i>	
Maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarda o'yin faoliyatining psixologik-pedagogik ahamiyati.....	206
<i>Isayeva Mushtariy Alisher qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini innovatsion yondashuv asosida boshqarishning nazariy asoslari	210
<i>Mannanova Nargiza Xaydarovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Ingliz tilini o'rgatishda ona tilidan keng foydalanishning salbiy va ijobiy jihatlari	215
<i>Masharipova Kumushoy Amin qizi</i>	
The Relationship Between Critical Thinking and Reading Comprehension in Primary School Students.....	218
<i>Mavlonova Dildora Shukhrat kizi</i>	
Tasviriy san'at mashg'ulotlarida zamonaviy metodlardan foydalanish	222
<i>N. K. Musayeva, U. O. Ziyatova</i>	
Singapurning ta'lim falsafasi: korporativ madaniyatni ma'naviy-ma'rifiy rivojlanish bilan integratsiyalash ...	226
<i>Nishonov Xayrulla Xolmirzaevich</i>	
The Anthropocentric Paradigm in Modern Linguistics: Cognitive Linguistics and Linguacultural Studies in The Study of Language, Consciousness, and Culture	230
<i>Rajabova Shaxlo Shodmonovna</i>	
Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimini rivojlantirish va uning sifatini oshirishda nostandart yondashuvning ahamiyati	234
<i>Ramazonova Salomat Saidovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kreativ sinflar ishini tashkil etishga tayyorlash	238
<i>Saidova Gulruh Halim qizi</i>	
O'zbek oilalarida ota-ona va farzand munosabatlarini tashxis qilishning psixologik xususiyatlari (Farg'ona vodiysi misolida).....	242
<i>Turg'unboeva Azizaxon G'ulomovna</i>	
Сущность и специфика развития билингвизма у детей дошкольников	246
<i>Истамова Нигора Азимжановна</i>	
Zamonaviy rahbarning innovatsion boshqarish texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari	249
<i>Xakimova Dildora Mashrabjonovna</i>	
Креативный подход к развитию лингвометодического мышления студентов-филологов	253
<i>Ходжаниязова Айгуль Айтмуратовна</i>	
Umumta'lim maktablarida tarbiya darslarini tashkil etish ijtimoiy zarurat sifatida	257
<i>Rashidova Gulnoza G'ulomovna</i>	
Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashuv jarayonidagi ahamiyati	261
<i>Xaydarov Sulaymon Amirqulovich</i>	
Xronotop nazariyasiga tahliliy yondoshuvlar va qarashlar.....	265
<i>Avazov Vahabjon Tolibjon o'g'li</i>	
Ko'zi ojiz bolalarning rus tili darslarida nutqiy kompetensiyasini shakllantirishning psixopedagogik asoslari	268
<i>Abduraximov Asror Sultonali o'g'li</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kasblar haqida dastlabki tasavvurlarni shakllantirishning psixologik-pedagogik asoslari.....	271
<i>Adizova Nilufar Quvondiq qizi</i>	
Zamonaviy media texnologiyalarini ta'lim jarayoniga qo'llashning zarurati	274
<i>Alimov Asadulla Urokbayevich</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolaning rivojlanishida ijtimoiy muhitning ta'siri	278
<i>Alimova Umida Jumaboy qizi</i>	
Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi.....	282
<i>Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna</i>	
Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarining rivojlanish tarixi va ommalashuvi.....	286
<i>Hojiyeva Maftuna Ulug'bekovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida raqamli resurslardan foydalanish orqali adabiy kompetensiyani rivojlantirish	289
<i>Islomova Xafiza Azamatovna</i>	
Ona tili o'qitish metodikasi fanidan mustaqil ta'limni tashkil etish.....	293
<i>Ismadiyorova Nafisaxon Ibroximjon qizi</i>	
Axloqshunoslikning global muammolari va texnikaviy muhitning inson hayotiga ta'siri.....	298
<i>Kozimova Nargiza Istam qizi</i>	
Ichki ishlar organlari xodimlarida kasbiy kompetentlikni oshirish va baholash usullarining xalqaro tahlili	303
<i>Mamatqulova Sanobar Ismatillayevna, Eshmurzayev Yigitali Shokirovich, Kadirova Durdonaxon Rustamovna</i>	
Tabiiy fanlarda bilingval ta'lim va CLIL yondashuv	309
<i>Mannobxonova Muqaddamxon O'ktamxon qizi</i>	

Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda pragmatik muammolar va ularning yechimlari	313
Maxmudova Nigoraxon Boyqo'zi qizi	
Poshshoxo'ja Ibn Abdurahobxo'janing "Miftoh ul-adl" asaridagi pedagogik qarashlari.....	317
Muzaffarova Farida Muxtor qizi	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida matn tushunishni shakllantirishda germenevtik metodlarning nazariy asoslari	321
Nazirova Shaxnoza Oдинаjon qizi	
Axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishda raqamli gigiyena va internet xavfsizligi.....	324
Ramazonov Jahongir Djalolovich	
Informatika fanini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar	328
Sadinov Otabek Vaxodirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarning ijtimoiylashuvida musiqa fanining ta'siri.....	332
Shahobiddinova Zilola Orif qizi	
Madaniy-ijtimoiy va ta'limiy omillarning bolalarning aqliy rivojlanishiga ta'siri	335
Shirinov Otabek Tuvlovich	
Tadqiqot metodi vositasida o'quvchilarda tabiiy-ilmiy savodxonlikni rivojlantirish.....	338
Suyarov Kusharbay Tashbayevich	
Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kommunikativ kompetensiyasi va nutq madaniyati.....	342
Saipova Hilola Abduhamitovna	
"Ekologik ochiq o'yinlar" 5–7 yoshli bolalar uchun.....	346
Tangirov Zoir Xo'jakulovich	
Yuqori malakali taekvondochilarni o'ziga xos genetik xususiyatlarini hisobga olgan holda sport seleksiyasi.....	350
Tursunaliyev Ulug'bek Shavkatjon o'g'li	
Musiqa maktabi o'quvchilarida madaniy qadriyatlar va ustoz-shogird an'analarining uzluksiz rivojlanishi ..	353
Seytanov Bayrambay	
Imom Buxoriyning "Al-Jome' as-sahih" asari talabalarda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirish omili sifatida	356
Abduhalimova Nigora	
O'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishda AKT vositalaridan foydalanishning metodik asoslari.....	359
Abdullayeva Zarnigor Usubjon qizi	
Коммуникативная компетентность и культура общения преподавателей начальных классов	364
Арысланбаева Анора Бердаховна	
Проблемы методической подготовки учителей в развитие дискурсивной компетенции по РКИ у учащихся уровня В1 средних общеобразовательных школ Узбекистана	366
Набиева Зарнигор Муминжон кизи	
"Tarbiya" darslari orqali o'quvchilarda huquqiy savodxonlikni rivojlantirish.....	369
Atamuradov Xasan Yuldoshevich	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining inklyuziv ta'limga tayyorgarligi: pedagogik va psixologik asoslari	374
Baxromova Guljamol Dilshodjon qizi	
Tajriba metodlari orqali maktab o'quvchilarida tabiat hodisalarini bashorat qilish ko'nikmalarini shakllantirish.....	378
Baxtiyor Imanov, Begali Xoliqnazarov	
Bo'lajak pedagoglarning tashkillashtiruvchi-boshqaruvchilik kompetentligini shakllantirishning pedagogik-psixologik asoslari.....	384
Japparbergenova Indira Bayramovna	
Integrativ yondashuv asosida biologiya fanidan olimpiada masalalarini yechish metodikasi.....	387
Jumanov Muratbay Arepbaevich, Raxmatov Uchkun Ergashevich	
Darslarni tashkil qilishda 4K modelini qo'llash imkoniyatlari.....	393
Kadirov Tulkin Baxridinovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga tasviriy faoliyatning noodatiy usullarini o'rgatish metodikasi.....	397
Maxmudova Nasiba Nurmuxammetovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida funksional savodxonlik tushunchasini ilmiy-pedagogik asoslash masalalari.....	406
Mirzaliyeva Gulhayo Abdulazizovna	

So'rovga asoslangan ta'lim texnologiyasining bosqichlari va qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish	410
Orifjonova Iroda Orifjon qizi, Ochilova Mehrubon Suratovna	
Dermatovenerologiya fanini CASC (Critisize, Analyze, Summarize, Conclude) modeli orqali o'qitish va uning talabalar klinik kompetentligini oshirishdagi o'rni	415
Po'latov Boburbek Ta'lat o'g'li	
Sport faoliyatida stress holatini tadqiq etishning nazariy asoslari.....	419
Ruzmatova Nigina Shotilla qizi	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini kreativlikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish.....	422
Uchqunova Adiba Roziq qizi	
7-sinf adabiyot darslarida nutqni rivojlantiruvchi o'quv topshiriqlari tahlili.....	427
Umurova Farangiz Askarboy qizi	
O'zbek tilida fe'l birikmalarining pragmatik funksiyalari va ularning ingliz tili bilan qiyosi	430
Xudoynazarova Dildora Shonazar qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish metodikasi.....	433
Zayniddinova Mahzuna Baxtiyorovna	
Фольклор и время: формирование речевых навыков у детей начальной школы	439
Ниязова Хилола	
Xalq o'yinlari – jismoniy va ma'naviy tafakkur omili	443
Turg'unoy Ahmadjonovna Egamberdiyeva, Ergashoy Valijonovna Salimjon qizi	
Использование проектной деятельности для формирования языковой компетенции	446
Чаршамова Мехрийбан Уразбаевна	
Farzandlarni kelajak kasblariga tayyorlash.....	449
Hamroyeva Komila Axmatovna	
Talabalar analitik kompetentligini analitik-diaagnostik pedagogik metodlar orqali takomillashtirishning pedagogik shart-sharoitlari.....	455
Batirov Kamoliddin Zuhriddinovich	
Universal ta'limiy faoliyatlar: shaxsga xos universal ta'limiy faoliyatlar	458
Abdullayev A'zimjon Abduvali o'g'li	
Kasbiy motivatsiya – bo'lajak o'qituvchilarning raqobatbardoshligini shakllantirish omili	461
Melikova Elnora Shuxratovna	
Shaxsning kompetentligi va uni shakllantirish omillari.....	465
Usmonova Dilobat Elmurodovna	
"Nutq o'stirish metodikasi" fanining didaktik asoslarini takomillashtirish.....	469
Davlatova Ra'no Haydarovna	
Межэтническое взаимодействие в культурных координатах Востока и Запада: нормы, ценности, модели поведения.....	473
Айдарова Диана Смутуллаевна	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni	481
Abdumajitova Sayyohat Abduqosimovna	
Tibbiyot ta'limida talabalarning kommunikativ va tashkiliy kompetensiyalarini rivojlantirishning integrativ yondashuvi va baholash mexanizmlari	484
Abduraimov Abbosbek Odiljon o'g'li	
Talabalarga ingliz tilini o'qitishda virtual reallikdan foydalanishning innovatsion tizimi.....	488
Alimova Maftuna Ravshanbek qizi	
Mustaqil O'zbekiston sharoitida rezerv va zahiradagi ofitserlar tayyorlash tizimining dolzarbligi.....	491
Aliyorov Alijon Bo'rievich, Teshaboyev To'liqinboy Yoqubovich	
Ekologik barqarorlikka erishishda ekologik ta'lim va tarbiyaning ahamiyati hamda O'zbekiston ta'lim tizimidagi holati.....	496
Bahodirjon Omonov	
Ona va bola o'rtasidagi psixologik munosabatlar tizimida nevroitik holatlarning shakllanishi	500
Bekmirov Tolib Rashidovich	
Effectiveness of Forming a Tolerant Thinking in Future Social Work Specialists	504
Ergashev Ikhtiyor Bakhtiyor ugli	
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi professor-o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni.....	507
Fazlidjanova Nilufar Xikmatovna	

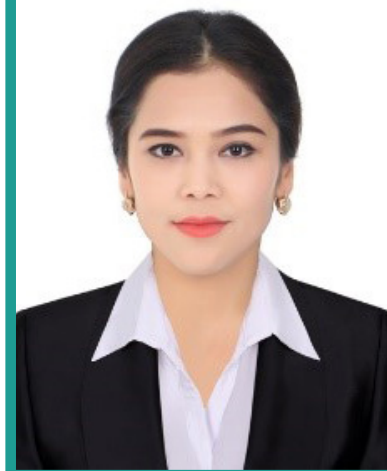

Indicators and Diagnostic Approaches for Dyslexia in Primary School Students.....	510
<i>Gaziyeva Saida Turgunovna</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshdagi bolalarda diqqat va xotirani rivojlantirish metodlari	514
<i>Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinoz</i>	
Ona tili darslarida esse yozish orqali kreativ fikrlashni shakllantirishning samarali metod va usullari.....	517
<i>Kabulov Inamjan Sharipbayevich</i>	
O'quvchi yoshlarning hayotiy maqsadlarini shakllantirish bo'yicha yondashuvlar	521
<i>Karimova Saida O'ktamovna</i>	
O'quvchilar ovozini rivojlantirishda qo'shiq kuylash malakalarini shakllantirishning ahamiyati	526
<i>Karshiyeva Diyora Abduxakim qizi</i>	
Raqamli ta'lim texnologiyalari va ularning dasturchilar tayyorlashdagi o'rni.....	532
<i>Mastonov Jahongir Mamatqul o'g'li</i>	
Zamonaviy asarlar tanlashning pedagogik va didaktik asoslari.....	535
<i>Musaboyeva Zulfira Iqboljon qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining elektron didaktik ta'minotini rivojlantirish metodikasi	541
<i>Narbayev Farrux Sharafbayevich</i>	
Mentorlik asosida yoshlarning ijtimoiy-pedagogik moslashuvi yuzasidan olib borilgan tadqiqotlar tahlili.....	548
<i>Nazarova Nigora Ravshanovna</i>	
Zamonaviy baholash texnologiyalarining o'quvchilar motivatsiyasiga ta'siri	551
<i>Norova Nilufar Norbo'ta qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mantiqiy kompetensiyalarini rivojlantirishning elektron metodikasi.....	555
<i>Olimov Bahriddin Jalol o'g'li</i>	
Tanqidiy fikrlash va 4K kompetensiyalarining pedagogik-psixologik mohiyati	560
<i>Qizlarxon Azizova</i>	
Ona tilida so'z turkumlari va ularni ajratish tamoyillari.....	565
<i>Shadmankulova Dilyarom Xalikovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida inklyuziv ta'limni rivojlantirish.....	569
<i>Shodiyeva Dilnoza Qodirovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativlik kompetentligini rivojlantirishni o'rganish – pedagogik muammo sifatida	572
<i>Toshpo'latova O'g'iloy Abdurahmon qizi</i>	
Inklyuziv ta'limda o'qituvchilarning roli va tayyorgarligi.....	576
<i>Xasanova Iroda Ikromjon qizi</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarida kompozitsiyaga oid kompetensiyalarini rivojlanirish	580
<i>Xasanova Munisa Ziyodillo qizi</i>	
Влияние природы, количества, дисперсности и технологии введения наполнителя на свойства композиционных материалов	584
<i>Алимбаев Айбек Байрамович</i>	
STEM ta'limi va sun'iy intellekt: Qoraqalpog'iston maktablari uchun integratsiya hamda amaliy bo'lim	586
<i>Jumamuratov Perdebay Tileubayevich</i>	
Интерактивный метод как средство активизации всех учащихся на уроках родного языка	589
<i>Тажбенова Дина Куанышовна</i>	
Эффективность цифровых технологий в системе образования Узбекистана.....	591
<i>Усмонова Фируза Муродовна</i>	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarda jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi ...	595
<i>Yo'ldosheva Mohidil Sobirjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetensiyasini innovatsion yondashuv asosida rivojlantirishning pedagogik zarurati	599
<i>Qurbonova Muxayyo Oltiboyevna</i>	
Mahmudxo'ja Behbudiy merosi, jadid maktablarining g'oyaviy asoslari va ta'limdagi modernizatsiya yo'nalishlari	602
<i>Mirzoyeva Nigora Shavkatjonovna, Abdisamatov Ozodbek</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq rivojlanishini takomillashtirish metodlari.....	605
<i>Nishonova Ra'noxon Abdullojon qizi</i>	
Borrowed Proper Nouns in English and Uzbek: a Comparative Analysis.....	608
<i>Amirqulova Feruza Abdurashidovna</i>	

Ingliz tilini o'qitishda autentik videolarning amaliy samaradorligi.....	613
Dusmurodova Iroda Quvonovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari samaradorligini ta'minlashda direktor va pedagog xodimlarning hamkorlikdagi faoliyati.....	616
Olimjonova Odina Hasanxon qizi	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilish muammolari va ularni hal qilish yo'llari.....	620
Dilafuz Norboyeva	
"Kommunikativ kompetensiya" tushunchasining xorijiy va milliy manbalarda talqini: qiyosiy tahlil.....	624
G'ulomova Begoyim Elmurod qizi	
Ijtimoiy tarmoqlardagi jinsiy jinoyatlarning psixolingvistik tomonlari	627
Rahimqulova Lobar Hamro qizi	
К вопросу обучения местоимению в корейском языке	631
Мухиддинова Малика Батировна	
The Importance and its Development Models of Critical Thinking	634
Khasanova Shokhista Mirzaakhmad kizi	

ZAMONAVIY ASARLAR TANLASHNING PEDAGOGIK VA DIDAKTIK ASOSLARI

Musaboyeva Zulfira Iqboljon qizi
ToshDO'TAU O'zbek tili va adabiyot ta'limi
kafedrasida tayanch doktoranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada umumiy o'rta ta'lim maktablarida adabiyot darslari uchun yangi o'zbek adabiyotidan yuksak badiiy asarlarni tanlash, shu asarlar orqali el ardog'idagi adiblarga hurmat va ehtirom hissini uyg'otish, o'quvchilarga o'rganilayotgan asarning tayyor talqinlarini singdirishdan voz kechib, muayyan savol va topshiriqlar asosida mustaqil hamda tanqidiy munosabatni shakllantirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, adabiyot darsliklari uchun tanlangan asarlarni tahlil qilish, o'quvchilarda kitobxonlikni rivojlantirishga doir yondashuvlarning milliy adabiy ta'lim tajribasida o'rganilishi, tahlil va tadqiq etilishi ko'rib chiqilgan. O'quvchilarda davlat tilidagi durdona adabiy asarlarni o'qishga bo'lgan istakni uyg'otadigan omillar, shuningdek, asar tanlashning asosiy uch jihati – badiiy qiymatining yuksak bo'lishi, ijtimoiy ahamiyatga ega ekanligi va kitobxonning ruhiga zavq-shavq bag'ishlashi – ta'minlanishi lozim bo'lgan jihatlarda aniqlik bilan ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar: darslik, dastur, didaktika, adabiy ta'lim, uslub, janr, badiiy talqin.

Abstract: This article addresses the selection of highly artistic works from modern Uzbek literature for study in literature classes at general secondary schools. Such works aim to cultivate respect and reverence for esteemed national writers, while encouraging students to develop independent and critical attitudes toward the texts they study, rather than relying on ready-made interpretations. The paper discusses the analysis of literary works chosen for textbooks, approaches to fostering reading culture within the framework of national literary education, and factors that inspire students' interest in reading masterpieces in the state language. Particular emphasis is placed on the three key criteria for selecting works: high artistic value, social significance, and the ability to evoke genuine intellectual and emotional satisfaction in the reader.

Key words: textbook, curriculum, didactics, literary education, style, genre, artistic interpretation.

Аннотация: В данной статье рассматриваются вопросы отбора высокохудожественных произведений из новой узбекской литературы для изучения на уроках литературы в общеобразовательных школах. Через такие произведения формируется уважение и почтение к народным писателям, а также внимание к воспитанию у учащихся самостоятельного и критического отношения к изучаемым произведениям, отказ от готовых интерпретаций и работа на основе вопросов и заданий. Анализируется выбор произведений для школьных учебников литературы, подходы к развитию читательской активности учащихся в национальном опыте литературного образования, факторы, пробуждающие интерес к чтению выдающихся произведений на государственном языке. Особое внимание уделено трем основным критериям отбора произведений – высокой художественной ценности, социальной значимости и способности вызывать у читателя духовное наслаждение.

Ключевые слова: учебник, программа, дидактика, литературное образование, стиль, жанр, художественная интерпретация.

KIRISH

Bugungi zamonaviy adabiy ta'lim o'quvchini shunchaki mutolaa kishisidan o'zining tafakkur doirasi mahsulini ifodalay oladigan kitobxon darajasiga ko'tarishni taqozo qilmoqda. Ayni masalaning g'arb va sharq olimlari qarashlari asosida tahlil qilinishi, asar tanlash tushunchasining nazariy asoslarini ilk marotaba tajriba-sinov sifatida umumiy o'rta ta'lim adabiyot darsliklari misolida o'rganish, o'qitishning an'anaviy usullaridan chekinib, asar tanlash mezonlarini ishlab chiqish ham ishning yana bir zarurati va dolzarbligini ko'rsatadi. Mavzuning maqsadi umumiy o'rta ta'lim maktablarida adabiyot darsliklari uchun asar tanlashga oid nazariy bilimlarni umimlashtirish, tahlil va tadqiq etish, kitobxonlikni rivojlantirishga doir metodlar, o'qitish usullari, vositalari va shakllar tizimini takomillashtirishga qaratilgan taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Ushbu maqsaddan kelib chiqib, tadqiqotda quyidagi vazifalar belgilab olindi: xorij va o'zbek olimlarining zamonaviy

asar tanlashga doir ilmiy-nazariy qarashlarini tahlil etish, umumlashtirish, tasniflash; adabiyot darsliklari uchun tanlangan asarlarni tahlil qilish.

Mavzuning obyekti umumiy o'rta ta'lim maktablarining 5-11-sinf o'quvchilaridir. Tadqiqotning predmeti umumiy o'rta ta'lim maktablari uchun badiiy yuksak zamonaviy asarlarni tanlash, o'quvchilarda kitobxonlikni rivojlantirishga doir yondashuvlarning milliy adabiy ta'lim tajribasida o'rganish, tahlil va tadqiq etishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Darsliklar uchun asar tanlashdagi muammolar va uning pedagogik, didaktik asoslari haqida rus tadqiqotchilari N.A. Demidova, T.F. Kurdyumova, V.P. Polonskiy, G.I. Belenkiylar ilmiy ishlar olib borgan. Bundan tashqari, adabiy ta'lim metodikasi bo'yicha yirik mutaxassis V.G. Marantsman asar tanlashda o'quvchining yosh psixologiyasi va adabiy-estetik qabul qilish qobiliyatiga alohida urg'u bergan. O'zbek adabiyotini o'qitish metodikasida esa B. Qosimov, K. Yo'ldoshev, M. Jo'rayev, Q. Yo'ldoshev va R. Niyozmetovalar darsliklar mazmuni bo'yicha bir qator asarlar yozgan. Xususan, Karim Yo'ldoshevning ta'lim konsepsiyasi o'quvchilarda dunyoqarashni shakllantirishda asar tanloving muhimligini ta'kidlaydi, bunda adabiy asarning estetik, axloqiy va ma'naviy-ma'rifiy qiymati hisobga olinadi. Ushbu maqolada esa darsliklar uchun zamonaviy asarlarni qanday mezonlarga ko'ra tanlash haqida bahs yuritiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqolani yozishda empirik usullar (pedagogik kuzatish, suhbat, baholash); sharhlovchi tadqiqot (tahlil, taqqoslash, umumlashtirish, amaliy tajriba, empirik material, sintez); pedagogik eksperiment (eksperimental o'qitish, tavsiya etilgan metodikaning samaradorligini tekshirish, natijalarni matematik-statistik qayta ishlash) usullaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Uzoq yillardan beri badiiy asar mutolaasi va tahlili an'anaviy estetik tamoyilga asoslangan. Adabiyot darsliklarida keltirilgan badiiy asarlar yoki ulardan olingan parchalar tahlili o'quvchi e'tiboriga tayyor holda havola etilgan. Ta'lim mazmunidan badiiy jihatdan yuksak, pishiq asarlar joy olishi zarurligi shubhasiz bo'lgani holda, adiblar ham hisobga olinishi lozim. Zero, asari orqali taniqli adibni anglagan, bilgan, unga nisbatan o'zida hurmat hissini tuygan, tegishli mutolaa ko'nikmalariga ega bo'lgan o'quvchi keyinroq boshqa taniqli yozuvchi yoki shoirga qiziqish tug'ilganda uning asari bilan tanishish yo'lini tanlaydi. O'quvchilarning o'zbek adabiyoti haqida yetarli tasavvur hosil qilishlari, atoqli adiblar yaratgan nodir asarlari, o'zbek xalqining tarixi, madaniyati, milliy qadriyatlari, milliy ma'naviyati, urf-odatlari, adabiyotining o'ziga xos xususiyatlari to'g'risida tushunchaga ega bo'lishlari ham tanlanadigan asarlar majmuasiga ko'p jihatdan bog'liqdir.

Shuni alohida ta'kidlab o'tish joizki, milliy adabiyotlarning o'ziga xos xususiyatlari bilan bir qatorda, aniq milliylik orqali namoyon bo'ladigan umumiy baynalminal mazmun ham mavjud. Tanlanayotgan asarlarning bu jihati ularning mazmunini tushunishni osonlashtiradi. Ehtimol, dastlabki kezlarda, aniqsa quyi sinflarda, ko'proq ana shunday mushtarak asarlarni ajratish ma'quldir. Chunki o'zbek bo'lmagan kitobxon o'zbek adabiyoti asarlarini o'rganishda o'z badiiy idroki tajribasiga asoslanadi va o'z milliy adabiyoti nuqtayi nazaridan qaraydi. Asar mazmunini tushunish ana shunday murakkablashgan vaziyatlarda amalga oshadi.

Ayniqsa, bugungi integratsiyalashuv va globallashuv davrida ulg'ayotgan o'quvchi uchun tayyor talqinlar uni adabiyotdan bezdiradi. Zotan, badiiy adabiyot namunasi o'quvchi tomonidan to'liq his etilib, anglanib, nafis adabiyotning sehr-u jozibasidan atroflicha xabardor bo'lingandagina ta'sirchan estetik-ma'naviy energiyaga aylanadi. His etilmagan, anglanmagan go'zallik ma'naviyat shakllanishiga xizmat qila olmaydi. Shuning uchun ham adabiyot o'qitishda badiiy asar tahlili alohida mavqega egadir [Yo'ldoshev Q. 1996: 68]. Asar tanlash masalasiga monografik yondashilganligi nuqtayi nazaridan muhim va dolzarbdir. Bugungi zamonaviy adabiy ta'lim o'quvchini shunchaki mutolaa kishisidan o'z tafakkur doirasi mahsulini ifodalay oladigan kitobxon darajasiga ko'tarishni taqozo qilmoqda. Ayni masalaning G'arb va Sharq olimlari qarashlari asosida tahlil qilinishi, asar tanlash tushunchasining nazariy asoslarini ilk marotaba tajriba-sinov sifatida umumo'rta ta'lim adabiyot darsliklari misolida o'rganish, o'qitishning an'anaviy usullaridan chekinib, asar tanlash mezonlarini ishlab chiqish ham ishning zarurati va dolzarbligini ko'rsatadi. Badiiy asarlarni tanlashga oid qarashlarni milliy adabiy ta'lim jarayonlariga tatbiq etish, muayyan xulosalar chiqarish va tavsiyalar ishlab chiqish ham bugunning eng muhim vazifalaridandir.

Alohida ta'kidlash lozimki, adabiyotning ta'sir kuchi va maxsus xususiyatlari qadim-qadimdan yaxshi ma'lum bo'lgan. Bu haqda, jumladan, Aristotel shunday deydi: "Aslida asar shunday yozilishi kerakki, u sahnada ko'rilmaganida ham, bo'lib o'tadigan voqeani tinglovchi har bir kishi, xuddi Edip haqidagi rivoyatni tinglaganday,

hodisalarning o'sib borishidan g'am chekuvchiga nisbatan o'zida hamdardlik sezsin va vujudi jivirlab seskansin" [Aristotel 1980: 28].

Odatda adabiyot kursi uchun asar tanlashda notanish so'z va til hodisalarining ko'p bo'lishi darslik mualliflarini matnni qisqartirishga, boshqacha aytganda, adaptatsiyalashga undaydi. Badiiy asarlarni adaptatsiyalash bilan pedagogik matnshunoslik shug'ullanadi. U darsliklarda va o'quv qo'llanmalarida badiiy matnlarni pedagogik jihatdan taqdim etish prinsip va texnikasini ishlab chiqish ustida ish olib boradi. O'quvchilarni ortiqcha psixologik bosimdan xalos qilish uchun asarlarni adaptatsiya qilish yo'lidan borish ham yaxshi natija beradi. Umuman, badiiy asarni qisqartirish va uni adaptatsiyalash nihoyatda ustalik bilan amalga oshirilishi lozim; pedagogik jihatdan, emotsional-ekspressivlik jihatidan ahamiyatli o'rinlar mumkin bo'lgan darajada qisqarib ketmasligi zarur.

Aristotel o'zining "Poetika" asaridayoq badiiy asarning mukammalligi haqidagi gapirib, badiiy asarning "muayyan hajmga ega bo'lgan, tugal va bir butun voqeaning tasviri ekanligini" ko'rsatadi. U yozadi: "Yaxlit narsa ibtidosi, o'rtasi va intihosi bo'lgan narsadir. Ibtidoboshqa narsaning ketidan kelishi zarur bo'lmagan, aksincha, tabiat qonuniga ko'ra orqasidan nimadir keluvchi yoxud sodir bo'luvchi narsadir; intiho esa zaruriyat tufayli yoxud odatga ko'ra albatta boshqa narsa ketidan keluvchi narsadir; undan keyin esa hech narsa bo'lmaydi; o'rta esa o'zi va boshqa narsaning ketidan keluvchi va uning ketidan ham boshqa narsaning kelishiga asoslangan" [Aristotel 1980: 19]. Buning ustiga, badiiy asarni umumiy holatda rivoyat deb olgan Aristotel o'z xulosasida ham nihoyatda e'tiborli fikrni aytadi: "Shunday qilib, yaxshi tuzilgan rivoyatlar duch kelgan joydan boshlanib, yana duch kelgan joyda tugamasligi, balki ko'rsatilgan qoidalar asosida bo'lishi lozim" [Aristotel 1980: 19].

Aristotel "Poetika"sida adaptatsiya qilish haqidagi eng muhim qonuniyat – qismlar orasidagi mantiqiy aloqadorlik borasida alohida fikrlar bayon etilgan:

"Voqealarning qismlari, – deb yozadi u, – shunday joylashtirilishi lozimki, biron qism almashtirilganda yoki olib tashlanganda yaxlit narsa o'zgarib ketsin yoki harakatga kelsin, chunki mavjudligi yoki mavjud emasligi sezilmayotgan narsa butunning uzviy qismi bo'la olmaydi" [Aristotel 1980: 21]. Tanlangan asarlarni adabiy o'qish kursida qay tarzda guruhlash kerakligi masalasi ham muhim ahamiyatga ega. V.A. Nikolskiy guruhlashga uch xil yo'lidan borish kerakligini ko'rsatadi: bir janrdagi asarlarni yonma-yon qo'yish; mavzu jihatidan bir-biriga yaqin asarlarni tanlash; nihoyat, asarlarni xronologik tartibda joylashtirish [Nikolskiy 1971: 78].

Adabiy o'qish dasturini tuzish haqida boshqacha fikrlar ham mavjud: bunday dastur tuzish san'ati salbiy tipdan keyin ijobiyini, feodal yer egasidan so'ng dehqonni, tuban kishidan keyin qahramonni, povestdan so'ng romanni, balladadan keyin poemani, she'rdan so'ng prozani berishga borib taqaladi. Asar tanlashda she'riyatga ham juda katta e'tibor berish kerak. She'rda shoirming shaxsiy kayfiyati, umuminsoniy qadriyatlar mujassamlashgan bo'ladi. Shuning uchun ham she'rdagi ohang yoki kayfiyatning davr bilan hamohangligiga ham diqqat qilinadi. Bayon etilgan fikrlarni umumlashtirib, asar tanlashning quyidagi prinsiplariga diqqatni qaratish lozim deb hisoblaymiz:

- o'rganish uchun tanlangan asar o'quvchilarning tanlaydigan kasblari bilan bog'liqligi, qiziqishlariga mos kelishiga e'tibor berish;
- asar mazmuni, unda ko'tarilgan muammolar o'quvchiga tushunarli bo'lishi;
- ta'limiy va tarbiyaviy ahamiyatga ega asarni tanlash;
- asar qahramonlarining ruhiyati va xarakterini o'quvchi tasavvur hamda his qila olishi;
- tanlanadigan asar til jihatidan tushunarli bo'lishi yoki o'quvchida tushunish bilan bog'liq ko'plab qiyinchiliklar tug'dirmasligi. Asar tilining hozirgi adabiy til me'yorlariga yaqin bo'lishiga e'tibor berish;
- tanlangan asar badiiy jihatdan yuksak bo'lmog'i, o'quvchiga estetik ta'sir ko'rsata oladigan, uning badiiy didini tarbiyalashga, ma'naviy yuksaltirishga xizmat qiladigan bo'lishi;
- mavzu va janrlari xilma-xil, uslubi rang-barang asarlarni tanlashga e'tibor berish;
- o'quvchi yoshiga mos, hajmi jihatidan juda katta bo'lmagan asarlarni mo'ljallash;
- qardosh va jahon adabiyoti namunalari bilan qiyoslab o'rganish imkonini beruvchi asarlarni tanlash.

Shunday qilib, o'zbek adabiyotini o'qitish mazmunini belgilashda adabiy tayyorgarlikni ko'zda tutgan holda asar tanlash ishlarini amalga oshirish, buning uchun bugungi kunda jamiyatimiz tomonidan e'tirof etilgan badiiy yuksak parchalarni ajratish, bunda asarning hajmi, notanish so'zlarining miqdori, unda so'z qo'llanishi, tanlanadigan parchaning mavzu va janr rang-barangligiga erishish darkor. Asar tanlashda qahramonlik, dramatik, romantik, tanqidiy yo'nalishdagi asarlarga ham e'tibor berish talab etiladi. Bular orasida muayyan nisbat ta'minlanishi lozim.

Asar tanlashda uning axloqiy tarbiya maqsadlariga muvofiqligi ham nazarda tutilishi kerak. Metodist olim O. Musurmonova ta'kidlaganidek, "Milliy adabiyot har bir millatning xarakteri, his-tuyg'ulari, turmush tarzi, ijtimoiy-iqtisodiy, madaniy taraqqiyoti bosqichlarini haqqoniy chiziqlarda badiiy ifodalaydi" [Musurmonova 1993: 14]. Bu fikr ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablarning o'zbek tili darslari uchun badiiy asar tanlash ishlariga to'g'ri yo'nalish bera oladi. O'quvchilar ana shunday matnlar asosida o'zbekni, o'zbek xalqini, uning milliy ma'naviyati va qadriyatlarini, ayni paytda xulq-atvorini tushunish va bularga hurmat bilan qarash mazmunida tarbiya topadilar. O. Musurmonova o'zbek maktablarining adabiyot darslaridagi kamchiliklar haqida gapirib, shunday deydi: "...o'quvchilarga dars berish jarayonida turli tushunchalar haqida bilim beriladi-yu, lekin burch, nomus, muhabbat, do'stlik, yaxshilik, qabohat, adolat, shaxsiyatparastlik, faxr, uyat, g'arazgo'ylik, insonparvarlik, erk, ozodlik, baxt va baxtsizlik, ularning mohiyati haqida juda kam suhbatlashiladi" [Musurmonova 1993: 16]. P. Ravshanov, N. Mirqurbonovlar quyidagi axloqiy tushunchalarga e'tibor qaratadilar: "Adolat, elparvarlik, vatan, ilm-fan, mehnat, hunar, ota-ona, ayollarga munosabat, ustozu shogird, kamtarlik, teng ko'rish, saxovat, to'g'ri so'zlik, rostgo'ylik, ishq, vafo, himmat, samara, do'stlik, kayfiyat, takallum, mehmonnavozlik, hayo, odob, poklik, xotirlash, badbinlik, zolimlik, manmanlik, shuhrat, ichish, mastlik, qarilik, holni bilish, mansab, nafs, baxillik, ta'ma, xudbinlik" [Ravshanov 1991: 107].

Ushbu tushunchalar ham barkamol avlodni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. O. Musurmonova, P. Ravshanov, N. Mirqurbonovlar tilga olgan axloqiy tushunchalarni to'liq deb bo'lmaydi. Ularning to'liq ro'yxati tuzilmagan ham. Masalan, yuqoridagilardan tashqari, do'stga sadoqat, do'st-dushmanning kimligini farqlash, farosatlilik, ezgulik va yovuzlik, ular o'rtasidagi kurash, go'zallik, olijanoblik, suhbatdagi tabiiylik va samimiylik, bolalarga xos beg'ubor his-tuyg'ular, saxiylik, mehribonlik, mehr-muruvvatlilik, bag'rikenglik, ma'rifatga chanqoqlik, odillik, pokiza qalblilik, onani qo'msash, uni sog'inish, yolg'on so'zlik, qanoatlilik, mehnatsevarlik, halollik, mardlik, jasurlik kabi ko'pgina axloqiy tushunchalar mavjudligini eslatishning o'zi kifoya. XX asr o'zbek adabiyotini o'qitish mazmunini belgilashda adabiy tayyorgarlikni ko'zda tutgan holda asar tanlash ishlarini amalga oshirish, buning uchun bugungi kunda jamiyatimiz tomonidan e'tirof etilgan badiiy yuksak parchalarni ajratish, bunda asarning hajmi, notanish so'zlarining miqdori, unda so'z qo'llanishi, tanlanadigan parchaning mavzu va janr rang-barangligiga erishish darkor. Adabiy materiallar janr va uslub jihatdan ham ko'rib chiqilishi lozim. Nasriy asarlarni tanlash bir qadar qiyinchilik uyg'otsa, she'riy asarlarni tanlash undan ham mashaqqatlidir. Shunga qaramay, she'riy asarlar ta'lim mazmuniga juda erta kiritiladi. Ularning estetik qadriyatlarga boyligi, ritmika va ohangni o'rgatish uchun qulayligi shunga imkon beradi. Ayrim she'rlarda rivoyalash ham mavjud bo'lgani uchun mazmunini tushunishda birmuncha osonlik tug'diradi. Nasriy asarlarni o'rganishning ahamiyati haqida metodist olim D. D. Islomova bunday yozadi: "Nasriy asarlar o'quv matnlariga qaraganda ham o'zbek tilini, ham adabiyotini, ham milliy qadriyatlarini o'rganishda mazmunli, ta'sirchan vosita sanalib, o'quvchilar qalbiga yo'l topa oladi" [Islomova 2007: 15]. Aslida ham shunday.

D.D. Islomova o'zbek tilida o'rganish uchun tanlanadigan nasriy asarlarning quyidagi muammoli jihatlariga e'tiborni qaratadi: "O'zbek tilidagi badiiy asar ba'zan o'quvchilarning odatdagi tasavvurlariga mos kelmaydi, chunki unda tasvirlanayotgan voqea-hodisalar, qahramonlarning xarakter xususiyatlari bir tomondan milliy qadriyatlar va milliy ma'naviyat bilan, ikkinchi tomondan esa umuminsoniy xislatlar bilan bog'liq bo'ladi. Ana shunday badiiy obrazli asarlardan olingan parchalarni o'qib-o'rganish bu asarlarning g'oyaviy-estetik jihatlarini, qurilishi, til xususiyatlarini tadqiq etish, shu asnodda qo'shimcha ma'lumotlar bilan tanishish mazmunida kechadi. Ayniqsa, yirik asardan keltirilgan parchaning qurilishi bilan bog'liq qiyinchiliklar oldindan bartaraf etilmas ekan yoki bu qiyinchiliklarga qisman barham beradigan qo'shimcha ma'lumotlar (izohlar, sharhlar) berilmas ekan, ba'zan o'qituvchining ushbu mushkulliklarni keltirib chiqargan sabablarni bilmasdan turib qiladigan sa'y-harakatlari besamar ketishi, ya'ni shu orqali erishiladigan natijalar yo'qqa chiqishi mumkin" [Islomova 2007: 16]. Asar, eng avvalo, ta'sirchan bo'lishi, ya'ni o'quvchiga (kitobxonga) zavq bag'ishlashi darkor. Atoqli olim Ozod Sharofidinov: "Mavzuning dolzarbligi, g'oyaning salmoqdorligi, muammoning hayotiyliги nechog'lik muhim bo'lmasin, badiiy asar qimmatini belgilaydigan yagona omil bo'lolmaydi. Chunki asar o'quvchining ongigagina emas, balki qalbiga ta'sir qilishi, 'sehr-jodu' bilan uni o'ziga asir qilib olishi kerak", – deb ta'kidlaydi.

Xullas, badiiy asarning qimmati ko'p jihatdan uning haqqoniyliги va ta'sirchanligiga bog'liq. Lekin ta'sirchanlik o'lchovlariga nimalar kirishini ham qat'iy lashtirib olish zarur. Ta'sirchanlik, Izzat Sultonning ta'kidlashicha, ikki omilga:

- 1) asar tilining shiradorligiga;
- 2) asar mazmuniga ko'ra aniqlanadi.

Yuksak badiiy qimmat tushunchasiga ko'ra tesha tegmagan, umuman asarda kutilmagan, ohori to'kilmagan so'zlar va til vositalari ishlatilishi kerak. Lekin, Izzat Sultonning yana bir ta'kidini inobatga oladigan bo'lsak, "Yozuvchining tili o'zining rango-rang va boyligi bilan ajralib turgan holda, ayni paytda hamma uchun tushunarli bo'lishi ham kerak" [Izzat Sulton 1980: 226]. Umuman, ta'lim mazmuni uchun zamon o'tishi bilan badiiyliги "o'zgarib" qolmaydigan asarlar tanlanishi lozim.

O'zbek adabiyoti darslarida o'rganish uchun qaysi asarlarni tanlash zarur degan masalaga quyidagilar nuqtai nazaridan yondashgan holda javob topish mumkin:

- asar yoki asardan tanlangan parcha o'quvchi uchun hayot saboqlarini berishi;
- uni milliy ma'naviyat bilan tanishtirishi;
- milliy qadriyatlardan voqif etishi;
- o'zbek xalqiga xos urf-odatlarini aks ettirishi;
- o'zbek xalqi udumlari bilan tanishtirishi;
- milliy an'analardan xabardor etishi;
- o'zbek xalqining orzu-o'ylariga oshno etishi;
- o'zbek xalqining ruhiyatiga olib kirishi;
- o'zbek xalqining o'tmishi va bugungi kuni haqida hikoya qilishi.

Qaysi asarning badiiy jihatdan pishiq yoki bo'sh ekanligi, yaxshi yoki "yengil asar" [Husanboeva 2009: 193] sanalishini o'zbek tili o'qituvchisi bilmaydi, degan fikrdan yiroqmiz. Amaldagi "O'zbek adabiyoti" darsliklariga kiritilgan adabiy asarlar tahlili shuni ko'rsatadiki, mualliflar she'riy va nasriy asarlar tanlashda ularning badiiy qiymatiga e'tibor berishga harakat qilganlar. Darsliklarda Abdulla Oripov, Erkin Vohidov, Hamid Olimjon, Zulfiya va boshqa shoirlarning she'rlari, Oybek, Pirimqul Qodirov, Odil Yoqubov, O'tkir Hoshimov kabi yozuvchilarning nasriy asarlaridan parchalar berilgan.

Ma'lumki, badiiy qiymati bo'lmagan, sayoz she'riy va nasriy asarlar o'quvchilarning o'qish texnikasini egallash, ya'ni matnini o'qib mazmunini osonlik bilan tushunishlari uchun imkon beradi, shu jihati bilan ularni qanoatlantiradi. Lekin adabiy matn mazmunini tushunish uchungina o'qilmaydi. Metodik adabiyotlarda ta'kidlanishicha, yuqori sinflarda eng muvaffaqiyatli suratda egallangan so'z boyligida ham har qanday badiiy matnda 10-15 foiz o'rganilmagan so'z qoladi. Bu miqdor L.A. Gaydarova ko'rsatgan optimal rejimdan (prozaik asarlar uchun 4-5 foiz yangi so'z, she'riy asarlar uchun 2,5 foiz yangi so'z) ortib ketadi. Asarda notanish so'zlarning ko'pligi ba'zan uning mazmunini tushunishda qiyinchilik tug'diradi. Biroq bunday holatni quyidagilarga tayanib osonlashtirish mumkin:

- 1) ma'lum so'zlar ma'nosini kontekstual anglash imkoniyatiga tayanish;
- 2) so'zlar matnning asosiy mazmuni bilan bog'liq bo'lmagan o'rinlarda so'z tarkibi orqali tushunish;
- 3) badiiy asar tanlashda lisoniy qiyinchiliklarning bu jihatlarini ham inobatga olish. Nasriy asarlardagi so'zlar ma'nosi kontekst orqali tushuniladi.

L.I. Timofeev lirikada so'zning alohida ahamiyat kasb etishiga diqqat qaratgan. Uning fikricha: "Lirikada so'z shunday ifodalilik darajasiga yetkaziladiki, kechinmalar ko'z oldimizda jonli insoniy tuyg'ulardek namoyon bo'ladigan aniq hayotiy faktga aylanadi" [Timofeev 1958: 409]. O'z-o'zidan ravshanki, she'r tanlashda ifodalilik darajasi kuchli so'zlar mavjud yoki yo'qligiga qaraladi, shunday so'zlari mavjud asarlarga ustunlik beriladi. Lirik she'rda tanish so'zlarning g'ayrioddiy va yangi ma'no qirralari ochiladi. She'rning kichik hajmi ma'lum darajada yangi so'zlarni tushuntirishdan tashqari, tanish so'zlarning yangi jilolari ustida ishlash imkonini ham beradi. Asar tanlashda e'tibor berilishi kerak bo'lgan yana bir muhim jihat esa uning ta'sirchan bo'lishi, ya'ni o'quvchiga zavq bag'ishlashidir. Atoqli olim Ozod Sharofiddinov: "Mavzuning dolzarbligi, g'oyaning salmoqdorligi, muammoning hayotiyliigi nechog'lik muhim bo'lmasin, badiiy asar qimmatini belgilaydigan yagona omil bo'lolmaydi. Chunki asar o'quvchining ongigagina emas, balki qalbiga ta'sir qilishi, 'sehr-jodu' bilan uni o'ziga asir qilib olishi kerak", – deb ta'kidlaydi.

5-sinf adabiyot darsligida Anvar Obidjonning:

Tun pardasi ochilar asta,
 Chiqib kelar sahnaga quyosh.
 Kelinchakdek bo'lib orasta,
 Gul salomdan ko'taradi bosh.
 Hovli go'yo yuvilgan chinni,
 Yo'llar go'yo artilgan oynak,
 Qutlash uchun yangi bu kunni,
 El oyoqqa turar jonsarak...

misralari bilan boshlanuvchi "Hayotning har lahzasi go'zal" nomli she'ri keltirilgan. Ushbu she'r mazmuni o'quvchilarni o'ziga rom qilmay qolmaydi. Chunki she'rda yangi bir kunning naqadar go'zal tarzda boshlanishi, har

bir kun yangi bir imkoniyat ekani, yangi kun nafaqat insonlarga, balki butun borliqqa yangi hayot bag'ishlashi shoirona topilmalar, bolalarcha soddalik bilan ifodalangan. Ushbu she'r har jihatdan 5-sinf o'quvchilari mutolaa qilishi uchun mos bo'la oladi. O'quvchilar asarning estetik ta'sirini yetarlicha his eta oladilar. Adabiyotda yuksak badiiy qimmat tushunchasiga ko'ra, tesha tegmagan, umuman asarda kutilmagan, ohori to'kilmagan so'zlar va til vositalari ishlatilishi kerak. Lekin Izzat Sultonning yana bir ta'kidini inobatga oladigan bo'lsak: "Yozuvchining tili o'zining rango-rang va boyligi bilan ajralib turgan holda, ayni paytda hamma uchun tushunarli bo'lishi ham kerak".

XULOSA VA TAKLIFLAR

Bugungi zamonaviy ta'limda adabiyot fani o'quvchilarni milliy hamda jahon adabiyotining nodir namularini mustaqil tushunish va tahlil qilishga o'rgatadi. Shu orqali o'quvchilarni badiiy adabiyotga qiziqtirish, kitobxonlik madaniyatini, o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy dunyosini, adabiy-estetik didini shakllantirish, ularda mustaqil fikrlash, obrazli tafakkurga oid bilim, ko'nikma va malakalarni hosil qilish hamda rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, darslik uchun asar tanlanganda uning til jihatidan tushunarli bo'lishiga alohida ahamiyat beriladi. Agar bir xil ahamiyatga ega bo'lgan 2 ta asardan birini tanlash zarur bo'lsa, hajmi nisbatan kichikroq, tili hozirgi adabiy til normalariga yaqinroq asarlar afzal ko'riladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Islomova D.D. Akademik lisey va kasb-hunar kollejlari nasriy asarlarni o'rganish (rus guruhlarida): Ped. fan. nomz. diss. – Toshkent, 2007. – 15-b.
2. Izzat Sulton. Adabiyot nazariyasi. – Toshkent: O'qituvchi, 1980. – 226-b.
3. Husanboeva Q. Adabiyot – ma'naviyat va mustaqil fikr shakllantirish omili. – Toshkent: Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti, 2009. – 193-b.
4. Mirzayeva Z., Jalilov K. Adabiyot o'qitish metodikasi (an'anaviylikdan zamonaviylikka). Uslubiy qo'llanma. – Toshkent, 2020. – 37-b.
5. Umumiy o'rta ta'limning milliy o'quv dasturi. Adabiyot. – Toshkent, 2021.
6. Zunnunov A., Esonov J., Hotamov N., Ibrohimov A. Adabiyot o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 1992. – 86-b.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.